

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Roeselare Rennevoordestraat 24A

Eindverslag van een toevalsvondst

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Roeselare Rennevoordestraat 24A
Eindverslag van een toevalsvondst

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. xxx

AUTEUR

Philip Van Peer

JAAR VAN UITGAVE

2025

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed, Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency, Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE

Zicht op de groeve.

Copyright KU Leuven, foto: Philip Van Peer

agentschap Onroerend Erfgoed
Koning Albert II-laan 15 bus 236
1210 Brussel

T +32 2 553 16 50
info@onroenderfgoed.be
www.onroenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

DOI-link

ISSN 1371-4678
D/2025/3241/xxx

INHOUD

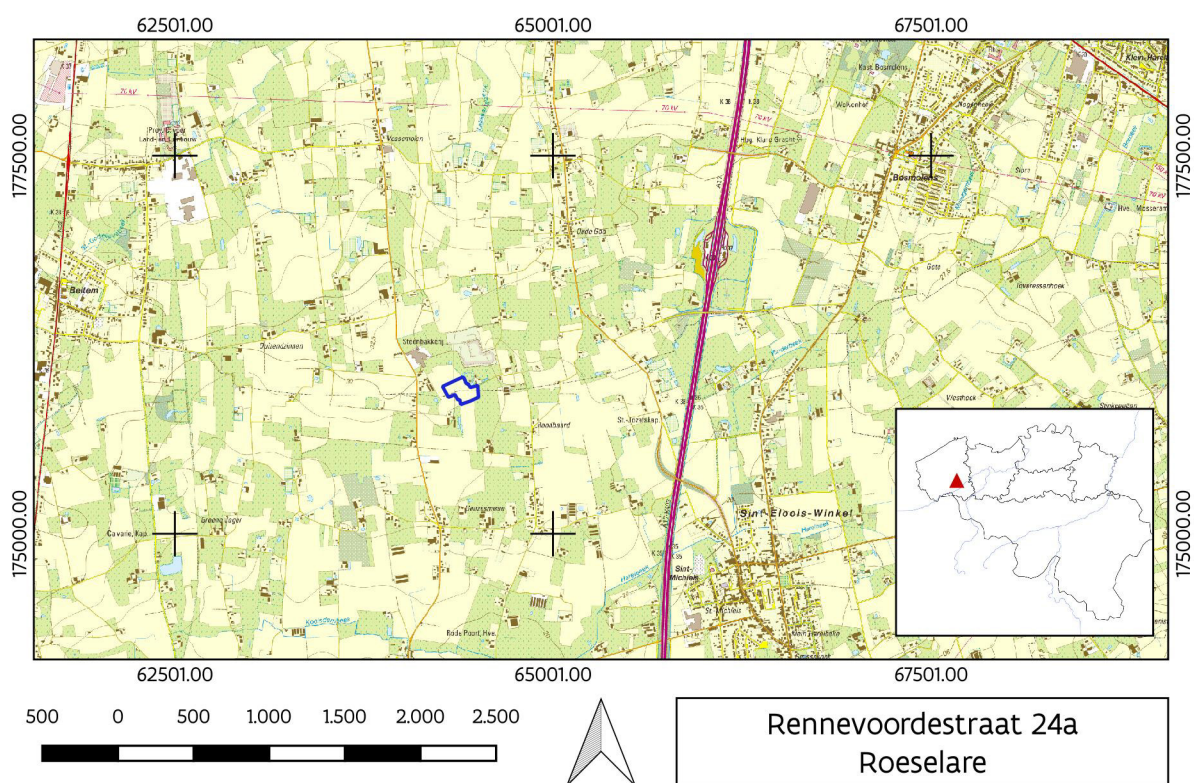
1	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT	5
2	INLEIDING.....	6
3	BESCHRIJVING VAN HET UITGEVOERDE ONDERZOEK.....	9
3.1	DE ONDERZOEKSOPDRACHT	9
3.1.1	ALGEMENE BEPALINGEN	9
3.1.2	DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT HET ONDERZOCHE GEBIED	9
3.2	WERKWIJZE	10
4	BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN.....	12
4.1	BESCHRIJVING VAN HET ONDERZOCHE GEBIED	12
4.2	ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	12
4.3	VOORLOPIGE BESCHRIJVING VAN DE SITE.....	12
4.3.1	DE PROFIELSTUDIE	12
4.3.2	DE BORINGEN	13
4.4	INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE.....	16
5	SAMENVATTING.....	17
6	BEWARING EN DEPONERING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE	17
7	BIBLIOGRAFIE	17

2 INLEIDING

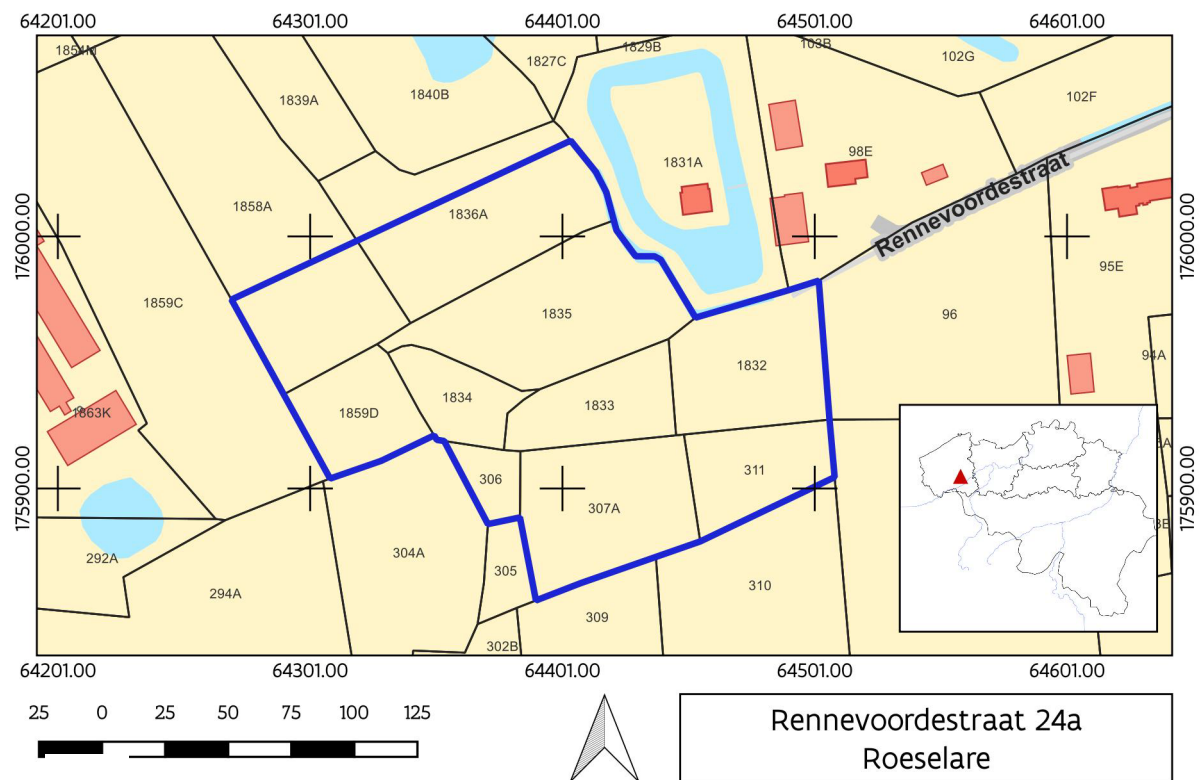
In de huidige groeveontginning van steenbakkerij Dumoulin Bricks verzamelde een groep vrijetijdspaleontologen al geruime tijd dierlijk bot van pleistocene ouderdom met toelating van de eigenaar. Wanneer ze echter ook lithische artefacten aantreffen, brachten ze Philip Van Peer hiervan op de hoogte. De lithische artefacten zijn van middenpaleolithische ouderdom. Ze zijn tevens zeer vers, wat bewaring in een primaire in-situ context waarschijnlijk maakt. Bovendien vertoont een deel van het dierlijk bot snijsporen en/of menselijke aanpassingen. Er lijkt dus een uitzonderlijk goed bewaarde middenpaleolithische site aanwezig.

Philip Van Peer meldde dit per email aan het agentschap Onroerend Erfgoed (OE). Gezien de locatie in een actieve kleiwinning was een opgraving van de vondstenzone niet meer mogelijk. Er kon enkel nog een profielwand onderzocht worden nabij de locatie van de vondsten, namelijk in de zuidelijke wand van de groeve.

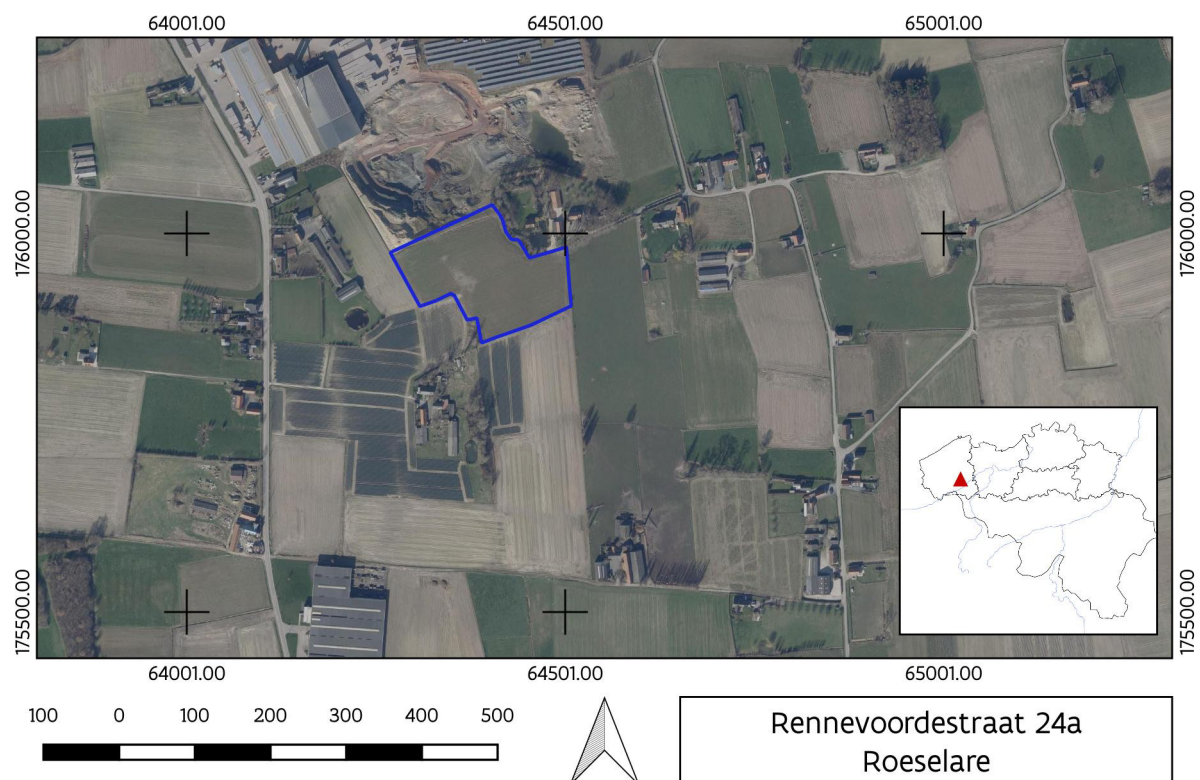
De percelen ten zuiden van de huidige groeve zullen in de toekomst echter ook worden ontgonnen. Deze klei-exploitatie werd reeds vergund en zal geen regulier archeologietraject meer doorlopen. De kans is zeer groot dat er ook hier een archeologische context aanwezig is. Om dat risico beter te omschrijven en om dat eventuele toekomstige onderzoek richting te geven, werd in aansluiting met deze toevalsvondst een booronderzoek uitgevoerd op de percelen van de toekomstige exploitatie. Dit booronderzoek had vooral de studie van het paleolandschap tot doel, maar werd tegelijkertijd ingezet als prospectietechniek. Omwille van dat laatste aspect werd een toelating aangevraagd voor waarderend archeologisch booronderzoek. In dit eindverslag worden de resultaten van de studie van het profiel en van het booronderzoek besproken.

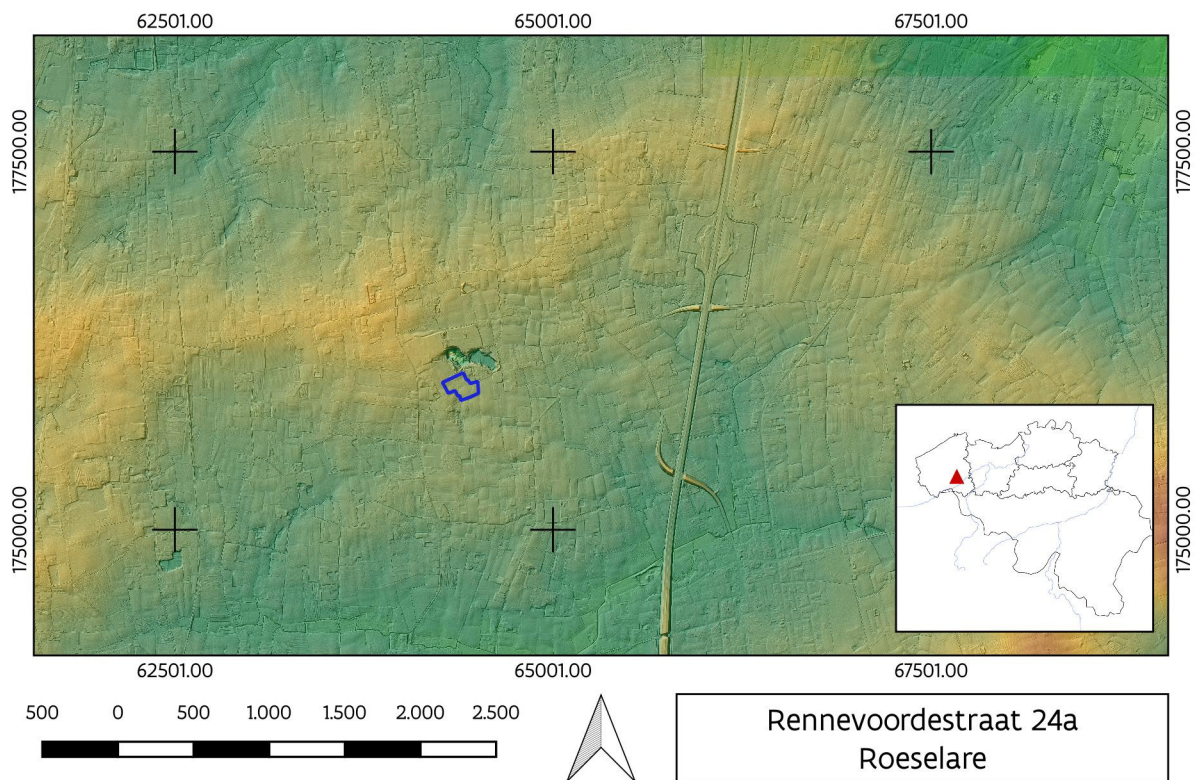
Figuur 1: Het projectgebied (blauwe polygoon) gesitueerd op de topografische kaart (© Digitaal Vlaanderen), met de afbakening van het onderzochte gebied.

Figuur 2: Het projectgebied (blauwe polygoon) gesitueerd op de GRB-basiskaart (© Digitaal Vlaanderen).

Figuur 3: Het projectgebied (blauwe polygoon) gesitueerd op meest recente orthofotografische kaart (© Digitaal Vlaanderen).

Figuur 4: Het projectgebied (blauwe polygoon) gesitueerd op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (© Digitaal Vlaanderen).

precieze bepaling van hun stratigrafische positie van belang voor hun datering en is ze bijgevolg een belangrijk wetenschappelijk gegeven.

De primaire doelstelling van dit onderzoek was het bereiken van een grondig begrip van stratigrafie, geomorfologie en paleotopografie evenals de precieze verhouding van de archeologische context tot voorgaande. Hiervoor stond ten tijde van de toevalsvondst enkel de zuidelijke groevewand ter beschikking. In tweede werden 31 mechanische boringen geplaatst tot ~in het Eoceen substraat in het gebied ten zuiden van de huidige exploitatie.

Het booronderzoek had de volgende doelstellingen:

- een reconstructie van het paleolandschap en de evolutie ervan;
- karteren van het niveau waarin de middenpaleolithische vondsten voorkomen;
- karteren van de bewaringstoestand van dat niveau;
- prospectie naar vondsten in dat niveau.

Om deze doelstellingen te realiseren werd gekozen voor een densiteit van 35 m²/boring en voor een willekeurig gegenereerd boorplan, gebaseerd op voorgaand booronderzoek in de Vlaamse Vallei en op probabilistische modelleringen.¹

3.2 WERKWIJZE

Een deel van de zuidelijke profielwand werd op 1 en 2 mei 2023 over een lengte van ongeveer 8 m en een hoogte van ongeveer 1 m manueel verticaal gezet, gefotografeerd en ingetekend op 1/10. Dit profiel bevat de basis sequentie van het Quartair. De referentiepunten voor het profiel en de posities van artefacten en fauna werden ingemeten met een GPS-RTK toestel in Lambert 72. De hoogtes werden geregistreerd in TAW (Tweede Algemene Waterpassing).

Er werden 31 mechanische boringen (geoprobe Ø 50 mm) gezet, steeds tot op een diepte van 6 m onder de oppervlakte. Dit was in de meeste gevallen voldoende om het Eoceen substraat te bereiken. De boringen werden uitgevoerd door boorbedrijf BP² van 2 tot en met 5 mei.

De studie van de boorkernen (elk bestaande uit een set van zes opeenvolgende 1m-liners) werd uitgevoerd in het Centrum voor Landschapsarcheologie (KU Leuven). De liners werden overlangs doorgeslepen. Een helft diende voor stratigrafische beschrijving.; de andere werd bemonsterd in fracties van 10 cm en gezeefd op 1 mm maaswijdte.

De stratigrafische analyse werd uitgevoerd naar methode en doelstelling van de archeologische stratigrafie (Harris 1979; Van Peer et al. 2017) ; de formele stratigrafisch beschrijving hieronder (Tabel 1) is een aangepast formaat van een Harrismatrix. Na registratie en analyse werden een aantal van de stratigrafische secties opgezeefd op een maaswijdte van 1 mm; van andere werden relevante secties opgegraven onder de microscoop.

¹ Van Peer et al. 2017.

4 BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN

4.1 BESCHRIJVING VAN HET ONDERZOCHETE GEBIED

Het onderzoeksgebied ligt aan de grens van Rumbeke (Roeselare) met Rollegem-Kapelle (Ledegem). De huidige topografie staat in grote tegenstelling tot die van het begin van het jongpleistoceen als gevolg van een belangrijke reliëfsinversie en heeft bijgevolg nauwelijks belang voor een sitevormingsstudie. Daarom verwijzen we meteen naar de resultaten van de profielopname en het booronderzoek.

4.2 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

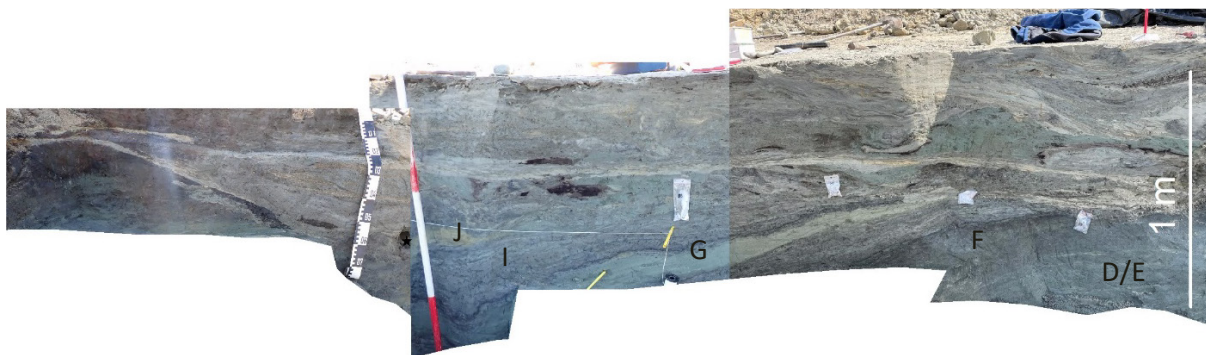
In de vroegere kleiwinningsput, net ten oosten van de huidige exploitatie, werden in 2009-2012 reeds pleistocene fauna-elementen en 12 lithische artefacten gevonden². Hierbij werd ook een profielopname gedaan³. Die is echter enkel fotografisch geregistreerd, zonder precieze geografische coördinaten. In het bijzonder maakt de afwezigheid van Z-coördinaten de correlatie met het profiel in de huidige groeve onmogelijk.

Een zeer waardevol document, zonder archeologische context weliswaar, is een gedetailleerde Quartair-stratigrafische studie in de eerste exploitatieput op deze locatie.⁴

4.3 VOORLOPIGE BESCHRIJVING VAN DE SITE

4.3.1 De profielstudie

De fotomontage in figuur 6 van het oost-west profiel van de zuidelijke groevewand toont de stratigrafische opeenvolging van de basis van het Quartair. De top van de eocene klei werd hier echter niet bereikt en de oudste pleistocene afzettingen zijn dus mogelijk niet gedocumenteerd.

Figuur 6: Fotomontage van de oostelijke sectie van het profiel aangeduid op Fig. 5

De meeste faunaresten zitten in secundaire context aan de basis van Laag J en zijn uit de onderliggende fluviatiele sedimenten geërodeerd. Deze eenheid J bestaat uit kruisgewijze gelaagde grijze siltige laagjes en grovere gele zandlaagjes. Naar onze observaties in dit profiel en andere delen van de groevewand zijn de lithische artefacten geërodeerd uit het uiterst dunne veenlaagje H tussen I en G in.

² Inventaris Onroerend Erfgoed: Waarneming 159339.

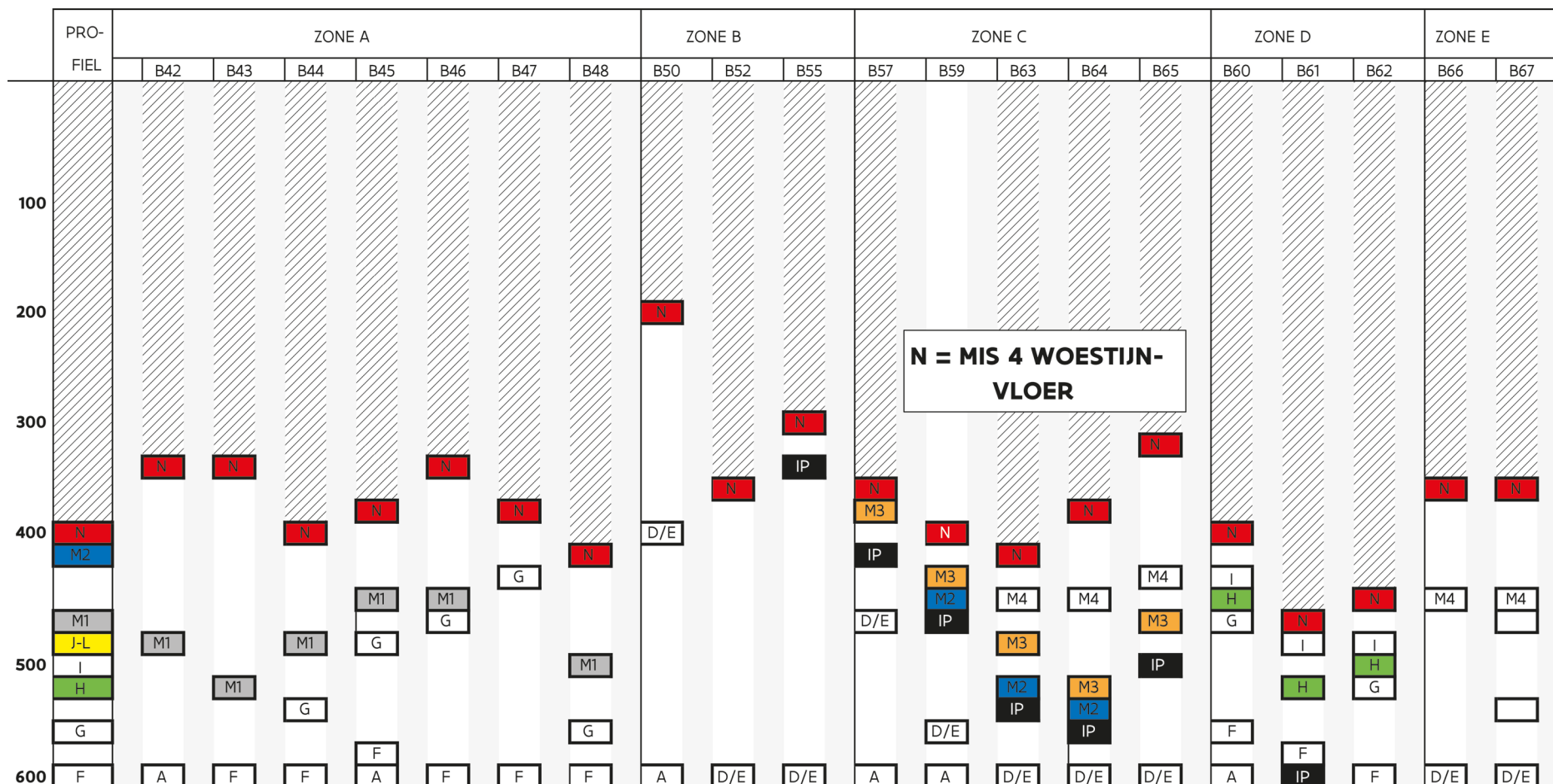
³ Hameeuw 2012.

⁴ Paepe & Vanhoorne 1967.

4.3.2 De boringen

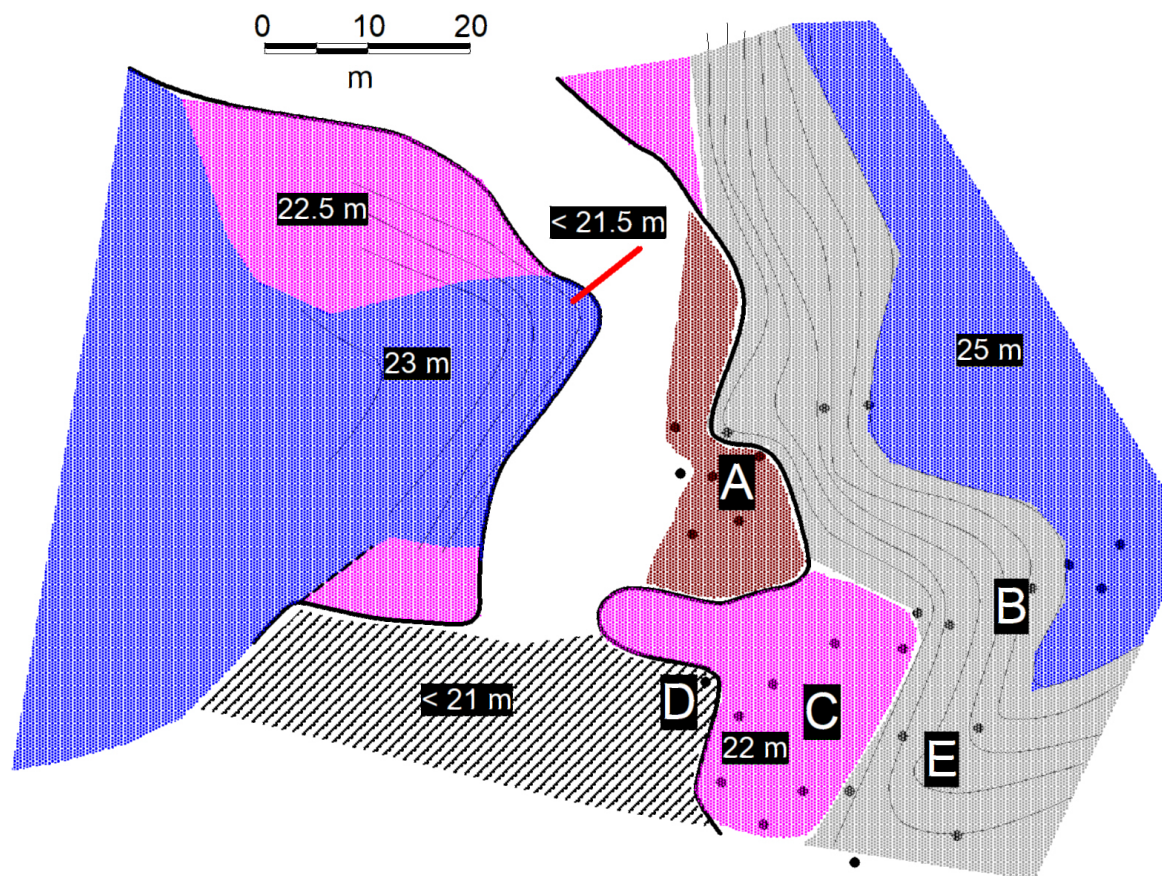
Boring ID	X	Y	Z	Gebruik
40	64386,83	176007,86	27,34	strati A
41	64382,42	176007,70	27,52	Strati A
42	64372,93	176005,22	27,69	strati B
43	64376,15	176002,90	27,66	strati B
44	64374,11	175996,59	27,66	strati B / pollen
45	64371,42	176000,92	27,75	strati B
46	64367,91	176005,68	27,72	strati B
47	64368,38	176001,18	27,78	strati B
48	64369,47	175995,21	27,71	strati B
49	64411,45	175994,29	27,56	zeven
50	64409,65	175990,02	27,66	strati B
51	64406,40	175992,28	27,58	zeven
52	64402,79	175989,91	27,66	strati B
53	64401,24	175986,95	27,78	zeven
54	64394,62	175986,38	27,83	zeven
55	64391,63	175987,59	27,85	strati B
56	64390,16	175984,09	27,90	zeven
57	64383,43	175984,62	27,88	strati B
58	64377,45	175980,62	27,91	zeven
59	64374,08	175977,52	27,97	strati B / pollen
60	64370,86	175980,77	27,95	strati B
61	64367,63	175978,69	27,95	strati B
62	64368,06	175976,92	27,95	strati B
63	64372,39	175971,08	28,05	strati B
64	64376,54	175966,95	28,19	strati B
65	64380,33	175970,09	28,14	strati B
66	64385,39	175963,17	28,13	strati B
67	64384,84	175970,12	28,11	strati B
68	64390,22	175975,50	28,06	strati A
69	64395,46	175965,79	28,13	strati A
70	64395,03	175970,83	28,07	strati A
71	64397,51	175976,37	28,02	strati A

Tabel 1: Lijst van boringen; x en y coördinaten in Lambert 72. Strati A = informele stratigrafische registratie; strati B = formele stratigrafische registratie voor Harris-procedure.

Figuur 7: Formele stratigrafische logs van 20 boorkernen in vijf zones (per zone in numerische volgorde zoals uitgezet op terrein) geselecteerd voor de opmaak van de algemene stratigrafische opeenvolging van de site Rumbeke. Stratigrafische registratie tot en met Eenheid N, het einde van het vroeg Glaciaal. Links de stratigrafische sequentie van het profiel ten noorden van de boorzone.

Deze ruimtelijke layout van specifieke stratigrafische associaties leidt tot een reconstructie van het paleolandschap tijdens het Eem en het Vroeg Glaciaal zoals geïllustreerd in Figuur 8 en verder beschreven in de legende en in 4.4.

Figuur 8: Paleotopografische reconstructie van het onderzoeksgebied ten tijde van de middenpaleolithische occupatie, met benaderende hoogtes TAW. Het gebied tussen de dikke zwarte lijn is een insnijdingsgeul die vanop het noordelijk gelegen interfluvium het Eemveen (paars) tussen eocene opduikingen (blauw) geërodeerd heeft. In het oosten heeft deze insnijding een steilrand (grijs) veroorzaakt. In zone A (bruin) zijn de fluviatiele sedimenten die de geul opvullen grotendeels geërodeerd. In het uiterste zuiden krijgen de fluviatiele sedimenten een lacustrien aspect. De occupatie was gesitueerd op de westelijke oever van de geul, in de distale zone van de overstromingssedimenten. De rode lijn is het opgenomen profiel.

4.4 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

De site ligt op de zuidflank van een interfluvium, op ongeveer 28 m TAW. De detailtopografie van dit interfluvium doet vermoeden dat het ontstaan is door middenpleistocene geulen die zich in noordelijke en zuidelijk richting hebben ontwikkeld. De top van de eocene klei op dit interfluvium zit op ongeveer 19 m terwijl die in de huidige studiezone op 22 m en in Boring 40 zelfs op 25 m zit, aanzienlijk hoger dus. We hebben hier dus een klaar geval van reliëfsinversie: in het vroege Eem hadden we te maken met een meerdepressie waarin dikke venen zijn afgezet. Na een complexe geschiedenis van opvulling en herinsnijding is tijdens het laatglaciaal het huidige hellingsgradiënt ontstaan.

In dit Eem-meer dat zich mogelijk over de hele vlakte ten zuiden van het interfluvium uitstreckte, kwamen geïsoleerde opduikingen van Eocene klei voor. Op het einde van het Eem verdwijnt het moerassig bebost landschap; pollenanalyse (Paepe en Vanhoorne 1967) van vermoedelijk laag H wijst op een open landschap, gedomineerd door *Pinus* en *Betula*. Geulen worden actief en eroderen plaatselijk het IP veen. In de geëxploreerde zone observeren we hoe een steilrand is uitgeschuurd in een getuigenheuvel tot > 4 m onder diens oppervlak. Deze geulinsnijding is opgevuld met fijn fluviatiel

////////////////////////////////////

Gezien de aanwezigheid van fluvio-lacustriene sedimenten in de boringen van zone D moet er rekening mee gehouden worden dat bij toekomstige exploitatie van dit gebied opnieuw een archeologische context zal getroffen worden.